

У статті визначено процес децентралізації освіти як передумову оновлення вимог до директорів автономних закладів освіти. Охарактеризовано національні стандарти кваліфікації для директорів шкіл та проаналізовано програми професійного розвитку педагогічних лідерів у країнах Західної Європи через етапи педагогічної освіти, етап стажування та етап підвищення кваліфікації. Окреслено перспективи застосування зарубіжного досвіду в Україні.

Ключові слова: педагогічний лідер, національний стандарт кваліфікації, професійний розвиток, автономія, директор школи, компетентності.

Ковальчук Е.С. Профессиональное развитие педагогических лидеров в условиях автономии школ: опыт стран Западной Европы.

В статье выделен процесс децентрализации образования как предпосылка обновления требований к директорам автономных учебных заведений. Охарактеризованы национальные стандарты квалификации для директоров школ и проанализированы программы профессионального развития педагогических лидеров в странах Западной Европы через этапы педагогического образования, этап стажировки и этап повышения квалификации. Определены перспективы применения зарубежного опыта в Украине.

Ключевые слова: педагогический лидер, национальный стандарт квалификации, профессиональное развитие, автономия, директор школы, компетентности.

Kovalchuk O. S. Professional development for educational leaders autonomous schools: experience of Western European countries.

Global decentralization set tremendous challenges for school heads, especially their ability of meeting service requirements to lead autonomous schools. Governments of Western European countries have collaborated National standards for school heads and professional development programs for educational leaders to correspond the demands of the global world. The school head professional development programs on stages of pre- and in- service development are being analysed. Furthermore, the auther offers the numer of competences required at every stage of professional development. The findings can contribute to use of foreign experience in Ukraine.

Key words: pedagogical leader, national standard training, professional development, autonomy, School Head, competences

УДК 377.1

Лей С.

**ІНТЕГРАЦІЯ СФЕРИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ
У СВІТЛІ СТРАТЕГІЇ ЄС «ЄВРОПА 2020»**

Постановка проблеми. Дослідження та вивчення процесів інтеграції сфери професійної освіти і навчання в європейському просторі у світлі Стратегії ЄС «Європа 2020» є цінним джерелом здійснення модернізації сфери професійно-технічної освіти в Україні в контексті європейської інтеграції. Курс України на євроінтеграцію зумовлює соціальний запит на розбудову нової системи підготовки професійних кадрів – висококваліфікованих, мобільних, відповідальних. На це спрямовуються державні дії щодо розбудови сучасної нормативно-правової бази у сфері освіти, а саме: Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 рр., новий Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), Закон України «Про освіту» (2015 р.), Закон України «Про професійний розвиток працівників» (2012), Проект Закону України «Про професійну освіту», Постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 340 «Про порядок підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями» тощо. Така сукупність зовнішніх та внутрішніх чинників соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізації, стрімкого науково-технологічного прогресу та техніко-технологічних змін в різних галу-

зях народного господарства зумовлює дослідження досвіду становлення системи підготовки професійних кадрів у країнах Євросоюзу.

Останні дослідження та публікації. Аналіз наукової літератури показує, що палітра доробків вітчизняних науковців, які працюють над різними аспектами професійної освіти і навчання в зарубіжжі, досить різнопланова. Її характеризують дослідження Н. Абашкіної, Н. Авшенюк, Н. Бідюк, Т. Десятова, Л. Локшиної, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, О. Огієнко, Н. Пазюра, Л. Пуховської, О. Щербак та ін. Праці провідних європейських вчених відображають проблеми розвитку професійно-кваліфікаційних систем, стандартизації, реформування сфери професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу, а саме: С. Алле, Р. Аліксандер, П. Бродфуд, Е. Вольф, М. Ерот, М. Коулз, Б. Мансфілд, М. Маурер, Д. Раффі, Х. Рольф, М. Томлінсон, Х. Шмідт, М. Янг та ін.

Метою даної статті є аналіз послідовного курсу Європейського Союзу на зміцнення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання та відповідних політик в країнах ЄС, розкриття ініціатив та інструментів європейської освітньої інтеграції у світлі Стратегії ЄС «Європа 2020».

Україна переживає нелегкі часи і знаходиться у стані постійних змін і реформ у всіх сферах суспільного, політичного та економічного життя країни. Вибравши європейський вектор напряму розвитку держави, потрібно враховувати тенденції ЄС, котрі на даний час спрямовані на реалізацію спільних кроків у досягненні мети. Такою метою є вихід сильніших країн ЄС із кризи та перетворення ЄС на розумну, стійку і всеохоплюючу економіку з високим рівнем зайнятості, продуктивності та соціальної згуртованості, що й визначено Стратегією ЄС «Європа 2020». Однозначно в ній також визначено основний пріоритет розвитку соціальної ринкової економіки Європи ХХІ-ого ст. у зростанні, яке, як і економіка, має бути розумним, сталим і всеохоплюючим. Зайнятість населення, розвиток науково-дослідної діяльності, кліматичні зміни та енергетика, освіта й подолання бідності є ключовими цілями для ЄС на сучасному етапі розвитку. Зауважимо, що дані цілі є вимірюваними і мають чітко визначені показники досягнень [2].

У Стратегії неодноразово наголошено, що лише за умови спільного одночасного руху країни-учасники ЄС зможуть досягнути запланованих результатів. Для забезпечення одночасового руху, проведення необхідних заходів, розроблення і впровадження відповідних механізмів та інструментів Стратегія передбачила трьохрівневий вимір розвитку подій: загальноєвропейський (визначений та описаний у Стратегії), національний (інструкції, програми, рекомендації тощо) і міжнародний (підтримка сусідніх держав та країн-кандидатів у проведенні реформ з метою наближення їх до спільного розуміння і бачення пріоритетів сьогодення та побудова стратегічних відносин з країнами, що розвиваються). Для забезпечення всеосяжності й результативності заходів у всіх трьох вимірах Європейська Комісія висуває сім провідних ініціатив, а саме: «Інноваційний Союз», «Молодь у русі», «Програма в області цифрових технологій для Європи», «Європа з ефективним використанням ресурсів», «Промислова політика в епоху глобалізації», «Програма для нових умінь та робочих місць» та «Європейська платформа проти бідності». Отже, проаналізувавши зміст ініціатив, виявляємо, що три з семи ініціатив направлені на розвиток сфер освіти і навчання (шляхом підвищення ефективності системи освіти, розвитку навичок впродовж життя, забезпечення мобільності трудових ресурсів, модернізації ринків праці тощо), досліджень та інновацій (перетворення інноваційних ідей на продукти і послуги).

Увагу також привертає визначення поняття «розумне зростання», що означає посилення ролі знань та інновацій як ключових факторів для майбутнього зростання, вимагаючи: підвищення якості освіти, покращення результатів дослідницької роботи, заохочення передачі знань та інновацій в рамках ЄС (максимальне використання ІКТ), забезпечення перетворення інноваційних ідей у нові продукти та послуги (зростання та створення якісних робочих місць, вирішення європейських і світових соціальних проблем), розвиток навичок підприємницької діяльності в населення, залучення фінансових ресурсів та зосередження уваги на потребах клієнтів і ринкових можливостях.

Отже, наразі сфери професійної освіти і навчання, досліджень та інновацій мають високу пріоритетність у розвитку та розбудові політики ЄС, на відміну від початкових етапів об'єднання європейських країн та створення Європейського Союзу. Тоді перше місце у сфері політики посідали питання економічної інтеграції. Так, стаття 128 Угоди ЄС від 1957 року передбачала досить обмежений вплив на національні «лінії поведінки» країн у сфері освіти [18, с. 25-27], та вже в 1963 році Рада Європи прийняла перше рішення у визначенні основ упровадження спільної політики в сфері професійного навчання [5]. Наступним кроком було погодження першої програми дій, спрямованої на поліпшення можливостей у сфері освіти і навчання для громадян країн-членів ЄС та країн, що не входять до його складу [5]. Метою Програми було покращення співпраці та процесів координації між різними національними системами освіти. Основними пунктами визначено базові спільні курси політики у сфері освіти, які були чинними аж до підписання Маастрихтської Угоди (англ. *Maastricht Treaty*) [18, с. 22, 144], де сфера освіти визначена провідною. Так, в 1991 році було затверджено меморандуми у сфері вищої/університетської, професійної освіти й дистанційного навчання [18, с. 158]. Отже, лише в 1992 році Угода закріпила освітню політику статтями 149 та 150 Угоди Європейського Союзу, заклавши таким чином офіційну, легальну основу в сферах загальної та професійної освіти [12]. Водночас були розширені й права Європейського парламенту щодо прийняття рішень, що встановило норми процесу прийняття спільних рішень у сфері освіти і навчання. Вже в 1995 році Європейська Комісія (англ. *European Commission*, далі аббр. ЄК від англ. аббр. ЕС) узагальнила принципи освіти дорослих у Білій книзі «Підготовка та навчання: в напрямку до суспільства, що навчається» [18, с. 157, 160-162] та оголосила 1996 рік Роком освіти впродовж життя, сприяючи офіційному визнанню Європейської освітньої політики (далі ЄОП).

Із започаткування Лісабонського процесу (англ. *Lisbon Process*) ЄОП набула визначної важливості [18, с. 28-33]. Метою Лісабонської Стратегії (англ. *Lisbon-Strategy*), затвердженої президентами країн-членів ЄС в 2000 році, було визначено розвиток ЄС як конкурентоспроможної, динамічної, заснованої на знаннях світової економіки, спроможної до постійного економічного зросту з більшою кількістю кращих професій та вищим рівнем соціальної цілісності. Втілення в життя такої мети було заплановано до 2010 року, а способи і шляхи досягнення її цілей в освіті детально викладені у звіті від 2001 року «Чіткі майбутні цілі систем освіти і навчання». У 2002 році Міністерства освіти країн-членів ЄС та ЄК погодили Робочу програму на 10 років, впровадження якої мало відбуватися за допомогою інструмента «Відкритий метод координації» (англ. *Open method of coordination*, далі аббр. ВМК від англ. аббр. ОМС).

ВМК став новою рамкою співпраці між країнами ЄС, особливо з питань, що виходять за межі компетенцій Європейського законодавства, де національні нормативно-правові документи могли бути співвіднесені з певними спільними цілями. Завдяки такому внутрішньоурядовому методу [18, с. 54] країни-члени ЄС оцінювали одна одну (в умовах взаємного тиску,) так як роль ЄК є досить обмеженою щодо питань моніторингу і в основному базується на: спільному визначенні та означенні цілей (затверджується Радою); спільному визначенні інструментів вимірювання (статистика, індикатори, інструкції); порівняльному аналізі окремих показників, зокрема втілення та обмін кращими практиками (моніторинг проводить ЄК).

*Основним інструментом ВМК було залучення прийомів так званого «м'якого закону», котрі поєднують країни ЄС на різних рівнях, проте ніколи не набувають форми директив, розпорядчих документів або ж рішень. Водночас у контексті Лісабонської стратегії через ВМК від країн ЄС вимагається розробляти національні плани реформ та направляти їх у Комісію, хоча це й було виключено статтею 149 абзац 4 про працевлаштування населення груп ризику (англ. *Employment of vulnerable groups*, оф. аббр. EVG), через який ЄС гармонізує офіційні розпорядчі документи у сфері освіти.*

Таким чином, були впроваджені перші кроки у сприянні співпраці країн та обміну кращими практиками для підсилення і розвитку національних політик, тобто досягнення офіційної адаптація через ВМК шляхом взаємного проникнення національних систем.

У процесі впровадження відкритого методу координації було запроваджено й систему знань навчання впродовж життя для створення можливостей для обміну позитивними практиками та сприяння реалізації заходів взаємовпливу у секторі освіти і навчання (модернізація вищої освіти, вчителювання та тренерство в ПОН, доступ і соціальне залучення до системи навчання впродовж життя, ІКТ, визнання результатів навчання, навчання дорослих, професійної орієнтації) [3; 15; 16]. Вже на період 2009–2011 рр. були визначені цілі у сфері стратегій навчання впродовж життя та Європейській рамці кваліфікацій: «...Завершити процес упровадження стратегій навчання впродовж життя, надаючи особливу увагу оцінюванню неформального та інформального навчання й наставництва..., пов'язати всі національні системи кваліфікацій в ЄРК до 2010 року та підтримати використання підходу основанийого на результатах навчання для процедур розроблення стандартів і кваліфікацій, перенесення/зарахування кредитів, затвердження освітніх програм та програм забезпечення якості..., підвищувати модернізацію програми дій для вищої освіти (включаючи освітні програми) та рамки забезпечення якості для ПОН, розвивати якість надання освітніх послуг, включаючи питання штатної комплектації в секторі навчання дорослих» [18].

Сценарій реалізації Лісабонської стратегії мав такий перебіг і послідовність подій: прийняття плану дій щодо розвитку мобільності й умінь (Ніцца, грудень 2000 р.) та Рекомендацій Європейського парламенту і Ради (червень 2001 р.); затвердження Доповіді «Конкретні завдання для систем професійної освіти і навчання майбутнього» (березень 2001 р.) та проведення Конференції в м. Брюгге (жовтень 2001 р.), спрямованої на ініціацію процесу співробітництва у сфері професійної освіти і підготовки тощо. Надалі ці ініціативи набули конкретної форми в Копенгагенській Декларації – стартовому документі, що започаткував так званий «Копенгагенський процес» у листопаді 2002 році [1, с. 33].

Лісабонську Стратегію переглянули в 2005 році, і в результаті значення освіти і навчання для майбутнього було вже чітко означене та закріплене. У березні 2005 року Європейська Рада продовжує підкреслювати важливість розвитку людського капіталу як головного надбання Європи та закликає до впровадження навчання впродовж життя як обов'язкового досягнення Лісабонських цілей [18, с. 206-208].

12 травня 2009 року Рада ЄС прийняла нову Стратегічну рамку європейської співпраці у сфері освіти і навчання (англ. *Strategic framework for European co-operation in education and training*) до 2020 року [4].

Головною метою Стратегічної рамки є підтримка систем професійної освіти і навчання країн ЄС для забезпечення особистісної, соціальної, професійної самореалізації усіх громадян; сталого процвітання економіки та зайнятості населення з одночасним становленням демократичних цінностей, соціальної єдності, активної соціальної відповідальності та міжкультурного діалогу. Рамка заснована на ключових пріоритетах, а саме: реалізація на практиці навчання впродовж життя та мобільності; покращення якості та ефективності освіти і навчання; підвищення рівності і справедливості, соціальної єдності та активної громадянської відповідальності; покращення/підвищення креативності та інновацій, включаючи учнівство.

Далі Рада ЄС встановила п'ять цільових орієнтирів, які використовуються для вимірювання прогресу в системах освіти навчання на рівні ЄС до 2010 року, а саме:

1. середній рівень осіб, які завчасно покидають школу, має бути не вищим 10%;
2. загальна кількість випускників з математики, наук та технологій має бути підвищена щонайменше на 15%, в той час, як гендерний дисбаланс з цих предметів має бути знижений;
3. 85% осіб, які досягли 22 років, повинні мати вищу (повну) середню освіту;
4. частка 15-річних осіб з низькими навичками читання має бути знижена щонайменше на 20%;
5. середня зайнятість дорослого населення у системі навчання впродовж життя має бути підвищена щонайменше на 12,5% [4].

Особливе значення для Європейської політики у сфері освіти має і Болонська Декларація [17] (англ. *Bologna Declaration*), підписана в 1999 році Міністерствами освіти 29 єв-

ропейських країн, які включають 45 регіонів водночас. Декларація була націлена на встановлення Європейського університетського простору до 2010 року та покращення світової конкурентоспроможності Європи як «місця для освіти». Розвиток системи всеохоплюючих та порівнюваних сертифікатів через введення дворівневих дипломів університетів (бакалавр/магістр) та Європейської системи кредитів (ЄСК-модель), пріоритетність розвитку мобільності та європейської співпраці були закладені в основу Декларації.

Система професійної освіти і навчання враховує і підходи Відкритого європейського простору до навчання впродовж життя. Ті ж основні лінії процесу розширеної європейської співпраці були визначені в Копенгагенській декларації у листопаді 2002 року [6] та закладені в її мету, а саме: вдосконалення прозорості кваліфікацій та компетенцій європейських працівників/кваліфікованих робітників разом з одночасним забезпеченням добровільних мінімальних стандартів якості у професійній освіті і навчанні тощо. Водночас були призначені й Коміснери у сфері освіти, культури й молоді та багатомовності (мультилінгвізму) [19].

У процесі розвитку європейської політики в сфері освіти були створені й інституції та запроваджені ініціативи і програми на підтримку процесів досягнення цілей ЄС, а саме:

Європейський центр розвитку професійної освіти (англ. *European center for the development of vocational training* оф. аббр. Cedefop / 1975р., Салоніки/Греція) [18, с. 94]. Завдання Центру полягає у зборі інформації, обробці й аналізі систем професійної освіти та споріднених політик, досліджень і практик. По суті Центр розвиває ідею навчання впродовж життя в країнах ЄС [9].

Мережа Еврідіка [13] (англ. *Eurydice*, від грец. *Ερῦδικη, Eurydikē* /1980р.) – інформаційна мережа для збору, аналізу та розповсюдження інформації й публікацій, пов'язаних з освітніми системами. Національні інформаційні агенції збирають інформацію, беруть участь в її аналізі та забезпечують розподіл результатів у мережі для цільових груп на національному рівні [18, с. 79-80].

Європейська освітня фундація (англ. *European Training Foundation*, оф. аббр. ETF/1990р., Турин/Італія) [11] – робить внесок у розвиток систем освіти і навчання країн-партнерів ЄС. Місією фундації є допомога країнам на етапі переходу та розвитку, укріплення їхнього потенціалу людських ресурсів через реформи у системах освіти, навчання та ринку праці в контексті зовнішньої політики ЄС [18, с. 127-129].

Виконавча агенція з питань культури, освіти та аудіовізуалізації (англ. *Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*, оф. аббр. EACEA) була заснована в 2005 році з метою виконання програм та діяльності у сферах загальної та професійної освіти, активного громадянства, молоді, аудіовізуальних засобів і культури [7]. Агенція несе відповідальність за більшість аспектів управління програмами, наприклад, формулювання закликів до співробітництва, відбір проектів, підписання проектних контрактів, управління фінансами, контроль проектів (проміжна, підсумкова звітність), спілкування/комунікація з організаціями, які фінансує, та здійснення контролю на місцях.

Європейська агенція з питань спеціальних потреб та інклюзивної освіти (англ. *European Agency for Special Needs and Inclusive Education*) є незалежною та самоуправлінською організацією, була започаткованою в 1996 році. Її Секретаріат розташований в м. Оденс (Данія) та в європейському контактному офісі в м. Брюсселі (Бельгія) [8]. Агенція має підтримку Міністерств освіти країн ЄС як платформи співпраці з питань особливих потреб у сфері освіти. Її також підтримують Європейські інституції (Комісія й Парламент) як одну із шести активних організацій у сфері освіти і навчання в рамках програми Жан-Моне (англ. *Jean Monnet Programme* [18, с. 134-135]).

Європейська мережа шкіл (*European Schoolnet* оф. аббр. EUN/1997р., Брюссель (Бельгія) – неприбутковий консорціум 28 міністерств освіти в Європі [10]. Мережа провадить більшість порталів європейської освіти для викладання, навчання та співпраці й прокладає шлях до реалізації змін у шкільній освіті й навчанні через використання нових технологій. Досягнення цілей здійснюється через проекти, конкуренцію, діяльність/заходи,

комунікацію та обмін інформацією на рівнях шкільної освіти використанням інноваційних технологій. Мережа знаходиться на перехресті національних та регіональних освітніх мереж, забезпечуючи синергію між об'єднаннями учителів, учнів, розробників, дослідників та осіб, що створюють закони. Робота мережі організована в трьох напрямках, пов'язуючи їх з основною ціллю підтримки ефективності використання ІКТ та європейського виміру в освіті: шкільна мережа і послуги; побудова знань й обмін політиками щодо ІКТ, обмін практиками, можливостями для взаємодії та змістом.

Для сфери професійної освіти і навчання в Європі надзвичайно визначним став і 2010 р., адже 9 липня 2010 р. Європейська Комісія прийняла документ «Нова рушійна сила європейської співпраці у сфері професійної освіти та навчання для підтримки стратегії «Європа 2020» (детальніша інформація – на початку статті), а 7 грудня 2010 р. в м. Брюгге було прийнято Комюніке, котре закликає до посилення співробітництва у сфері професійної освіти і навчання на 2011–2020 рр. [1, с. 34] для повноцінної реалізації стратегії «Європа 2020». В Комюніке наголошується, що саме сфера професійної освіти і навчання сприяє підтримці стабільного зростання, пропагуванні рівності й соціальній згуртованості та активній громадянській позиції. Наступним кроком стала трансформація програми ЄС з питань інтеграції людей з особливим потребами на ринку праці [18, с. 189] (така програма діяла в ЄС з 1995 року) у фінансовий інструмент створення Союзу Інновацій фінансування досліджень та інновацій, відомою вже й на українському просторі як програма ЄС «Горизонт –2020» (англ. *Horizon 2020*) [14] з фінансування досліджень та інновацій. Дана програма є передовою ініціативою на сучасному етапі реалізації Стратегії та спрямована на забезпечення глобальної конкурентоспроможності Європи. Зараз ми є свідками та учасниками залучення України до програми «Горизонт –2020», до якої наразі активно залучено й Україну, що є свідченням реалізації заявлених планів ЄС (програма «Європа 2020») на міжнародному рівні.

Висновок. Отже, послідовний курс ЄС на зміцнення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання отримав новий імпульс для розвитку – Стратегію ЄС «Європа 2020». Для розвитку і досягнення поставлених цілей ЄС визначив сім головних напрямів – фламандських ініціатив, які є пріоритетними, як для ЄС, так і для країн-членів. Свідченням реалізації Стратегії на міжнародному рівні є Стратегія «Україна 2020» – стратегія національної модернізації. Вона містить ряд важливих інноваційних моментів, як наприклад, націленість українського суспільства на поглиблення інтеграційних процесів, зокрема в сфері професійно-технічної освіти. Як зазначено в документі, запровадженням якісної професійної підготовки з робітничих професій має стати: забезпечення працевлаштування 98% випускників професійно-технічних навчальних закладів; повне задоволення попиту на робітничі професії; підвищення рівня якості підготовки спеціалістів та їх відповідності кваліфікаційним вимогам роботодавців.

Література

1. Пуховська Л. П. Професійні стандарти і кваліфікації в країнах з високорозвинутою економікою / Л. П. Пуховська, А. О. Ворначев, С. В. Мельник, Ю. І. Кравець; за наук. ред. Л. П. Пуховської. – К.: «НВП Поліграфсервіс», 2014 р. – 176 с.
2. Повідомлення Комісії Європа 2020 Стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання
https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=0CE0QFjAGahUKEwju457SjOfHAhUDJh4KHUhXAAE&url=http%3A%2F%2Fold.minjust.gov.ua%2Ffile%2F31493&usg=AFQjCNEzFPMIDzuPc2r7tNK8_QPz1Bkkzw
3. COREPER REPORT 8747/09 EDUC 64 SOC 249 COMPET 205 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%208986%202009%20INIT>
4. Council Conclusions on a strategic framework for European cooperation in education and training («ЕТ 2020») community [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/107622.pdf

5. Council Decision of 2 April 1963 laying down general principles for implementing a common vocational training policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [«http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31963D0266:EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31963D0266:EN:HTML)
6. Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training «The Copenhagen Declaration» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/copenhagen-declaration_en.pdf
7. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eacea.ec.europa.eu/>
8. The European Agency for Special Needs and Inclusive Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.european-agency.org/about-us/contact-us>
9. European center for the development of vocational training [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cedefop.europa.eu/>
10. European Schoolnet [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eun.org/>
11. European Training Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>
12. European Union Consolidated version of the Treaty on European Union and of the Treaty establishing the European community [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:EN:PDF>
13. Eurydice [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Main_Page
14. HORIZON 2020 The EU Framework Programme for Research and Innovation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>
15. Recommendation of the European Parliament and of the other Council on the establishment of a European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%203747%202008%20INIT>
16. RECOMMENDATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the establishment of a European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%203746%202008%20INIT>
17. The Bologna Declaration of 19 June 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/mdc/bologna_declaration1.pdf
18. The history of European cooperation in education and training Europe in the making – an example Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2006. – 330 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://biblioteka-krk.ibe.edu.pl/opac_css/doc_num.php?explnum_id=301
19. The members of the Barroso Commission (2010–2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/archives/commission_2004-2009/index_en.htm

У статті представлено послідовний курс Європейського Союзу на зміцнення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання. Виокремлено рушійні ініціативи та інструменти європейської освітньої інтеграції для реалізації мети та завдань ЄС в світлі Стратегії ЄС «Європа –2020». Проаналізовано відповідні документи та дії в країнах-членах ЄС. Приділена увага процесам модернізації сфери професійно-технічної освіти в Україні в контексті європейської інтеграції, Стратегії «Україна 2020», зокрема.

Ключові слова: Ключові слова: зміцнення, стратегія, інструменти та перспективи, європейська інтеграція, співпраця, професійна освіта і навчання

Леу С. А. Интеграция области профессионального образования и обучения в европейском пространстве в свете Стратегии ЕС «Европа 2020»

В статье представлен последовательный курс Европейского Союза к усилению европейского сотрудничества в сфере профессионального образования и обучения. Выделены движущие инициативы и инструменты европейской образовательной интеграции для реализации цели и задач ЕС в свете Стратегии ЕС «Европа 2020». Проанализированы соответствующие документы и действия в странах-членах ЕС. Определенное внимание уделено модернизации области профессионального образования и обучения в Украине в контексте европейской интеграции, а именно: Стратегии «Украина 2020» непосредственно.

Ключевые слова: укрепление, стратегия, инструменты и инициативы, европейская интеграция, сотрудничество, профессиональное образование и обучение.

Leu S. Integration of vocational education and training in the European context within the meaning of the EU Strategy «Europe 2020»

The step-by-step European Union course to make the European cooperation in the field of vocational education and training stronger is represented in the article. The powerful initiatives and tools of European educational integration to achieve the aim and tasks of EU within the meaning of the EU Strategy «Europe 2020» are outlined. The appropriate documents and activities in the EU member-countries are analysed. The attention is also paid to the modernization of VET field of Ukraine in the context of European integration, Strategy “Ukraine 2020” in particular.

Keywords: consolidation, strategy, tools and incentives, european integration, cooperation, vocational education and training.

Рецензент: Пуховська Л. П., доктор педагогічних наук, професор

УДК 372.8:378:811

Мельник О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ЕКОНОМІЧНА ПЕДАГОГІКА» У ВНЗ НІМЕЧЧИНИ

Постановка проблеми. Згідно концепції економічної освіти в Україні місія економічної освіти – розвиток і використання економічних знань для формування творчої особистості, підвищення якості життя українського народу і прогресивного розвитку суспільства. Метою розвитку системи економічної освіти є інтенсивне накопичення соціально-економічних знань і оптимізація їх використання як головного потенційно необмеженого ресурсу українського суспільства і його соціально орієнтованої економіки. Ціннісні орієнтири економічної освіти: розкриття творчого потенціалу особистості та її соціалізація; виховання самостійності наукового економічного мислення, формування економічного світогляду, впевненості у власних силах; розвиток здібностей до самореалізації, самоосвіти, саморозвитку особистості [9].

Реалізація цілей економічної освіти можлива лише за умови якісної професійної підготовки майбутніх викладачів економіки. В цьому контексті варто проаналізувати досвід зарубіжних країн, які мають певні досягнення і підтверджуючі результати своїх досягнень. Однією з країн, економіка якої вважається локомотивом Європейського Союзу і яка має значні здобутки в фаховій професійній підготовці педагогів, є Німеччина.

Аналіз останніх досліджень. Проблема підготовки педагога розглядається науковцями у різних аспектах, зокрема у контексті розробки структурної моделі фахових компетентностей викладача, визначення підходів до здійснення готовності застосування інноваційних методів навчання, обґрунтування єдності теоретичної та практичної складових у підготовці вчителя, гуманітарної спрямованості педагогічної професії (Н. Гузій, І. Зязюн, Л. Карпова, Л. Мітіна, Є. Пехота, С. Сисоєва, В. Сластьонін). У роботах вітчизняних науковців представлені результати досліджень щодо підготовки майбутніх викладачів економічних дисциплін у вищих навчальних закладах непедагогічного профілю (З. Дзвінчук, З. Гіптерс, О. Зарічанський, Л. Кизименко, В. Козаков, Ю. Кравченко, С. Пелипчук, Т. Поясок, З. Романець, С. Сисоєва, Н. Старовойтенко, В. Ткаченко, О. Уваркіна, В. Федорчук, М. Фоміна та ін.). На пострадянському просторі окремі аспекти західноєвропейської системи освіти вивчали Н. Абашкіна, А. Андрощук, С. Бобраков, Л. Зязюн, К. Корсак, В. Луговий, В. Майборода, О. Матвієнко, Н. Ничкало, О. Романовський, Л. Пуховська, А. Турчин.

Цілі. Реалізація мети економічної освіти здійснюється викладачами економічних дисциплін, тому предметом особливої уваги є професійна підготовка викладачів економічних дисциплін. Професійна підготовка складається з декільком елементів, клю-